

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMA ȘCOLARĂ
pentru
EDUCAȚIE PLASTICĂ ȘI PICTURĂ
CLASELE a V-a – a VIII-a
ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobată prin Ordin al Ministrului
nr. /

București

2001

NOTĂ DE PREZENTARE

Evoluția societății contemporane conduce către o nouă optică în didactica educației plastice, orientată spre receptarea critică a culturii vizuale din actualitate (civilizația contemporană) și spre producerea de compoziții plastice cu rol formativ. În acest context, educația plastică este una din căile importante de receptare, apreciere și integrare a valorilor artistice în viața tinerei generații.

Având în vedere specificul învățământului alternativ Waldorf, accentul se pune în clasa a V-a pe trăirile interioare ale copilului, urmând ca din clasa a VI-a să fie accesibile cauzalitățile fenomenelor și noțiunile corespunzătoare conținuturilor.

Prin statutul său, disciplina Educație plastică și pictură definește condițiile necesare pentru însușirea elementelor de limbaj plastic, a culturii plastice, în scopul comunicării cu opera de artă. De asemenea, se promovează cultivarea sensibilității, a disponibilităților creativ-artistice, formarea și dezvoltarea judecăților de valoare față de esteticul autentic din artă, viață și din ambient.

Educația plastică favorizează dezvoltarea creativității în contextul obiectului de studiu și crează premisele transferului acesteia la celelalte discipline și în viața socială.

Din acest motiv, elementele grafice decorative au fost cuprinse în programa de desenul formelor.

Actualul curriculum prezintă următoarele caracteristici:

- este centrat pe raționalizarea activităților de învățare, în funcție de obiectivele cadru și de obiectivele de referință;
- conținutul valoric al obiectivelor este predominant;
- este adaptat la posibilitățile de asimilare ale elevilor;
- este cu precădere intuitiv și formativ;
- conține activități didactice diversificate în funcție de interesele, posibilitățile și trăirile afective ale elevilor.

În acest context, structura actualului curriculum cuprinde: obiective cadru, obiective de referință, exemple de activități de învățare, conținuturi, standarde curriculare de performanță.

Curriculum-ul conține obiective de referință și conținuturi obligatorii, dată fiind plaja orară prevăzută în planul-cadru de câte 1 oră la fiecare clasă, de la clasa a V-a până la clasa a VIII-a.

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate
2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice
3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic
4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistice

CLASA a V-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să folosească adecvat materialele și instrumentele de lucru	- exerciții de folosire a diferitelor materiale de lucru, specifice diverselor domenii ale artelor plastice;
1.3	să identifice culorile calde și reci	- compoziții, folosind amestecurile culorilor calde sau reci.

2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să reprezinte trăsăturile caracteristice ale unor structuri din natură	- observarea formelor naturale și a structurii lor exterioare și interioare;
		- exerciții de redare în culoare (spre cald sau spre rece) a formelor din natură, în diferite ipostaze (creștere, dezvoltare, fruct);
2.2	să observe și să obțină contrastul cromatic cald-rece	- exerciții de obținere a contrastului cald-rece;
		- compoziții figurative și nonfigurative prin folosirea contrastului studiat.

3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.1	să recunoască culorile primare	- exerciții de identificare a culorilor primare și ale amestecurilor acestora;
		- compoziții, folosind expresivitatea culorilor studiate;
3.2	să obțină tratarea picturală a suprafeței	- exerciții de obținere a tratării picturale prin folosirea amestecurilor culorilor primare;
		- realizarea de compoziții figurative și nonfigurative, prin folosirea tratării picturale a suprafeței;

4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să identifice trăsături specifice artelor plastice din antichitate	- evidențierea deosebirilor dintre stiluri și modul de folosire a elementelor de limbaj plastic în imaginile prezentate în reproduceri de artă.

CONȚINUTURI

1. Materiale și tehnici de lucru, spațiu plastic
2. Culorile primare și amestecurile lor, culorile calde și reci
3. Pata de culoare ca element de limbaj plastic
4. Studiul structurilor naturii și transformarea lor în structuri plastice
5. Contrastul cromatic cald-rece
6. Elemente ale artelor plastice în antichitate

SUGESTII METODOLOGICE

Exercițiile de pictură din această clasă vor accentua procesele de modificare subtilă a culorilor în peisajele sau imaginile figurative reprezentate: forțele solare și cele ale pământului, lumina și întunericul.

Picturile pot să reflecte teme din orele de învățământ de bază, dar nu ca și ilustrații, ci ca o regăsire a formelor din culorile specifice imaginii.

Conținuturile pot varia de la nuanțările verdelui în formele de plante, ale roșului în expresivitatea florilor și pot să fie obiectul de studiu la retrospectiva care se face cu toată clasa. Aici se va observa mai intens modul în care fiecare elev a știut să caute în mod conștient să descopere și să creeze diferențele coloristice.

Se vor putea de asemenea picta hărți ilustrând diferențele dintre țărni și apă, râu și mare, munți și câmpii.

Importantă este mereu păstrarea atenției îndreptată înspre obiectul care se naște din culoare, din creșterea petei de culoare până la atingerea formei finale. Tehnica umedă va fi continuată, de asemenea lucrul cu culorile lichide, pentru a permite o prelucrare mai subtilă a culorilor.

În continuare elevii vor participa la pregătirea clasei pentru ore, cu sarcini bine definite. Păstrarea unor reguli și a liniștii în timpul actului de creație sunt indispensabile.

CLASA a VI-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să obțină o suprafață picturală prin suprapunere	- compoziție realizată prin suprapunere;
1.2	să identifice grupele de culori din cercul cromatic	- exerciții de recunoaștere, atât pe planșe didactice, cât și pe reproduceri de artă a culorilor și grupelor de culori; - exerciții de obținere a nuanțelor spre una din culorile vecine din steaua culorilor; - compoziții, folosind nuanțe ale culorilor;
1.3	să realizeze o dominantă de culoare într-o compoziție, folosind game cromatice	- exerciții de obținere a unor game cromatice; - exerciții de identificare a dominantei cromatice pe reproduceri de artă; - compoziții, folosind dominantă de culoare caldă sau rece.

2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să reprezinte trăsăturile caracteristice ale unor structuri din natură	- observarea formelor naturale și a structurii lor exterioare și interioare; - exerciții de redare în culoare și în cărbune a formelor din natură, în diferite ipostaze

3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.2	să reprezinte grafic lumina și umbra	- exerciții de observare și reprezentare a formelor naturale, realizate în creion sau cărbune;
3.3	să utilizeze culorile complementare în obținerea griurilor colorate	- exerciții de amestec al perechilor de culori complementare, variind cantitățile, pentru obținerea unor griuri colorate; - compoziții plastice, folosind griurile obținute din cele trei perechi de culori complementare.

4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să recunoască trăsături specifice artei gotice, romanice, bizantine și ale Renașterii	- exerciții de observare pe imagini sau în realitate a caracteristicilor unor opere de artă caracteristice.

CONȚINUTURI

1. Efectul pictural al suprafeței, realizat prin suprapunere
2. Culoarea – amestecuri cromatice – griuri colorate
3. Dominanta de culoare – game cromatice
4. Forme plane elaborate în urma studierii naturii
5. Elemente de clar-obscur în studiul obiectelor sau naturii
6. Ritmul în compoziție
7. Caractere generale ale artei bizantine, romanice și gotice și ale Renașterii

SUGESTII METODOLOGICE

La fel ca și celelalte materii, și artele plastice trebuie să țină cont de evoluția psihologică a copiilor în jurul vârstei de doisprezece ani. La această treaptă de vârstă, studiul cauzalității la materiile științifice sunt o reflectare a nevoii de cunoaștere concretă, realistă a mediului.

De aceea și studiul picturii se metamorfozează, făcând loc și graficii cu cărbune și creion.

Elevii vor observa modul în care se proiectează umbrele și vor realiza diferite studii de proiecții de umbre.

Se pot realiza fie numai desene în cărbune sau să se trateze tema prin pictură și prin grafică.

Prin grafică se vor trata teme privitoare la: lumină și întuneric, rarefiere și intensificare, înălțime și adâncime, ușurință și greutate.

Această lume a contrastelor este o experiență mai existențială decât cea a formelor liniare. Lucrul în sine nu va fi însă realizat în mod abstract.

Elevii vor dobândi o înțelegere exactă a felului în care suprafețele luminoase ale unui solid intră în relație cu umbra lor. Umbrele sunt cele care își caută locul în spațiu și permit apariția corpului solid pe hârtia plană.

Exercițiile vor varia de la teme libere în diferite tehnici de lucru, hașurare, la desenarea diferitelor corpuri geometrice, lumini proiectate din diferite unghiuri, umbre care cad pe alte solide etc.

Prin pictură, se vor putea obține tonuri de gri și negru din culorile primare și cele complementare. Acesta este un proces lung, care are nevoie de o prelucrare treptată.

Umbrele obținute prin această tehnică pot fi experimentate în teme din studiile de plante, de minerale. În completare se va putea relua tema, de data aceasta în culoare.

Temele ilustrând subiectele orelor de bază vor putea fi din nou prelucrate în orele de pictură.

În continuare elevii vor participa la pregătirea clasei pentru ore, cu sarcini bine definite. Păstrarea unor reguli și a liniștii în timpul actului de creație sunt indispensabile.

CLASA a VII-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să reprezinte după natură aspectul exterior și structura interioară a formelor	- exerciții de măsurare, proporționare, paginare și de raportare la întreg a obiectelor; - exerciții de valorație în creion sau în cărbune; - exerciții de observare și de reprezentare a deformărilor aparente, în funcție de linia de orizont, de poziția desenatorului și de punctul de fugă; - schițe de redare a volumelor prin culoare, pentru obținerea unei unități cromatice a compoziției;
1.2	să utilizeze proporțiile corpului omenesc	- exerciții de proporționare a corpului omenesc; - compoziții plastice;
1.3	să obțină o suprafață picturală prin suprapunere grafică	- compoziție realizată prin suprapunere grafică.

2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să realizeze o temă, grafic sau pictural, în concepție proprie	- ilustrarea unor teme din subiectele prezentate la alte materii de studiu: hărți, personaje, peisaje etc.;
2.2	să reprezinte trăsăturile caracteristice ale unor structuri din natură	- exerciții de redare în culoare și în cărbune a formelor din natură, în diferite ipostaze.

3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.1	să organizeze elementele de limbaj plastic într-un spațiu dat	- exerciții de observare pe reproduceri a organizării elementelor de limbaj, într-o compoziție; - compoziții plastice;
3.2	să evidențieze centrele de interes ale compoziției, prin mijloace plastice	- exerciții de identificare a centrelor de interes ale compozițiilor, pe reproduceri;

3.3	să exprime prin culoare apropierea și depărtarea, senzația de greu-ușor și de cald-rece	- compoziții plastice având unul sau mai multe centre de interes, folosind contraste cromatice; - observare pe imagini a efectelor spațiale și termodinamice ale culorilor; - compoziții plastice folosind efectul termodinamic al culorilor;

4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să recunoască trăsăturile dominante ale operelor unor reprezentanți de seamă a picturii și sculpturii	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea pe imagini a modalităților de expresie specifice; - analizarea imaginilor pe baza datelor cunoscute.

CONȚINUTURI

1. Compoziția:
 - contraste cromatice în compoziție;
 - efectul spațial al culorilor; acorduri cromatice;
 - centrele de interes ale compoziției.
2. Efectul pictural al suprafeței, realizat prin suprapunere grafică
3. Studii după natură realizate în tehnici diferite (proporțiile corpului omenesc)
4. Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului
5. Caractere generale ale artei
 - în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea;
 - romantice și realiste;
 - impresioniste, postimpresioniste și neoimpresioniste.

SUGESTII METODOLOGICE

În clasa a VII-a vor fi prelucrate direcții diferite ale tehnicilor de lucru. Se continuă tehnica suprapunerilor grafice, ce necesită răbdare și perseverență.

Tehnica cere aplicarea umedă și fixarea hârtiei de un suport/o planșă. După uscare, culoarea lichidă, diluată mai puternic, este aplicată în straturi succesive, care necesită uscare înainte de aplicarea următorului strat. Tehnica oferă posibilități noi pentru realizarea diferențierilor și profunzimilor prin culoare. Astfel, tema legată de perspectivă, care se prelucrează în desen, poate fi preluată în acest fel la pictură.

Culorile de apă vor sluji în continuare scopului propus, în prelucrarea straturilor suprapuse: într-o singură culoare; în mai multe culori, crearea de perspective etc.

Temele vor varia de la studii de culoare la studii de natură, alternarea tehnicilor între umed și suprapuneri, teme de griuri reluate în culoare.

În paralel se continuă exercițiile de clar-obscur. Desenul în perspectivă cere o construcție mai exactă a spațiului grafic. Perspectiva și exercițiile cu puncte de fugă sunt teme necesare la această vârstă, când elevii își caută propriul punct de vedere în societate.

Temele pot varia de la: studii de proiecție și umbre, cu obiecte suprapuse sau întrepătrunse, perspectiva centrală, verticală sau orizontală, cu unul sau mai multe puncte de fugă, studii pe obiecte concrete. Mereu se va avea în vedere organizarea spațiului pictural și din punct de vedere al relației clar-obscur.

Temele ilustrând subiectele orelor de bază vor putea fi din nou prelucrate în orele de pictură.

CLASA a VIII-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să reprezinte punctul, dreapta, suprafața și volumul în spațiu și în epură, pe cele trei plane de proiecție	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de intuire a spațiului tridimensional, reprezentat de triedrul de referință;- executarea proiecțiilor unor suprafețe și volume, pe baza coordonatelor punctelor;

2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să realizeze o temă, grafic sau pictural, în concepție proprie	<ul style="list-style-type: none">- ilustrarea unor teme din subiectele prezentate la alte materii de studiu: hărți, personaje, peisaje etc.;
2.2	să reprezinte trăsăturile caracteristice ale unor structuri din natură	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de redare în culoare și în cărbune a formelor din natură, în diferite ipostaze.

3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.1	să realizeze un studiu despre natură (natură statică sau portret), valorificând o problemă de culoare	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de observare a formei obiectelor sau a chipului omenesc, a raporturilor dintre planuri, a paginației;- studii în culoare, pe baza contrastelor și a armoniilor de culoare studiate;
3.2	să integreze reprezentarea corpului omenesc în mișcare, în compoziții plastice statice sau dinamice, închise sau deschise	<ul style="list-style-type: none">- schițe de mișcare a corpului omenesc, respectând proporțiile acestuia;- exerciții de compunere a spațiului plastic, prin diferite scheme compoziționale;- compoziții cuprinzând corpul omenesc în mișcare și o problemă de culoare.

4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistice

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să-și exprime părerea despre o operă de artă	<ul style="list-style-type: none">- discuție euristică pornind de la o imagine, utilizând vocabularul specific artelor.

CONȚINUTURI

1. Studiu după natură, creion și culoare: natură statică, portret.
2. Elemente de desen proiectiv: reprezentarea punctului, a dreptei, a suprafeței și a volumului pe cele trei plane de proiecție și în epură
3. Efectul pictural al suprafeței, realizat prin suprapunere grafică
4. Curente și reprezentanți români și străini în secolul al XIX-lea și al XX-lea.

SUGESTII METODOLOGICE

În continuare se va lucra atât cu culoarea, cât și cu cărbunele sau creionul.

Scopul exercițiilor de suprapunere în straturi de culoare este de a dezvolta în elevi capacitatea de a judeca și să le întărească înțelegerea picturii ca și artă. Ce înseamnă lucrul cu culoare, față de lucrul împotriva culorii, și astfel împotriva temei apar ca și teme de lucru. Astfel necesitatea, opozițiile și libertatea pot fi practicate artistic.

Ele oferă nu doar o continuare, cât și o concluzie de moment a ceea ce a fost început în clasa I, ca și cale de lucru în pictură, în căutarea descoperirii calităților interioare ale culorilor și a efectului lor moral.

Temele vor varia de la: studii de natură, în diferite tehnici, cu revelarea elementelor din culoare; exerciții de metamorfoze din umed în straturi și invers; transformări de imagini din griuri în culoare etc.

Grafica trece și ea printr-o metamorfoză, combinând tehnica cu frumusețea. Aspectul funcțional este evaluat estetic și înfățișat pe măsură. Pentru tinerii de vârsta pubertății, este dificil să formeze o judecată estetică din cauza naturii puternic angajante a sentimentelor personale. Acceptarea poate fi dată doar pentru ceva adevărat și just.

Astfel, și în grafică este necesar să fie aplicate legile graficii corect, nu doar în compoziții libere, dar și în studierea operele marilor creatori, de ex. Dürer sau Leonardo.

Pot fi copiate elemente ale unor picturi, sau lucrări grafice. Sunt studiate cu atenție elementele de natură, vestimentație, proporții și tăietura de aur ca și secret al compoziției.

BIBLIOGRAFIE

1. Rudolf Steiner	- Arta educației - Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ, Editura Triade, Cluj-Napoca, 2001
2. Rudolf Steiner	- Arta educației- Metodica și didactica, Editura Triade, Cluj-Napoca, 2001
3. Martin Rawson, ed.	- The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum, Imprint, Crawley Down, 2000
4. Tobias Richter, ed.	- Pädagogischer Auftrag und Unterrichtsziele, în curs de apariție la Ed.Triade

STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate
2. Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice
3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic
4. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistice

STANDARDE

- S1. Exprimarea sentimentelor, a ideilor și a trăirilor proprii, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, utilizând diferite tehnici.
- S2. Reprezentarea corectă în proiecție ortogonală a figurilor geometrice și a volumelor
- S3. Elaborarea de compoziții plastice și decorative, folosind tehnicile însușite
- S4. Identificarea valorilor expresive ale elementelor de limbaj plastic
- S5. Exprimarea unor aprecieri de valoare proprii față de opera de artă
- S6. Descrierea trăsăturilor caracteristice ale operei de artă studiate